

جهان انرژی

دانشگاه مهندسی انرژی

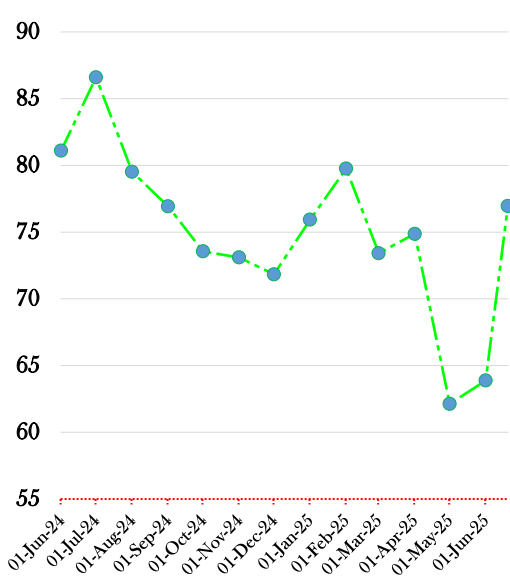
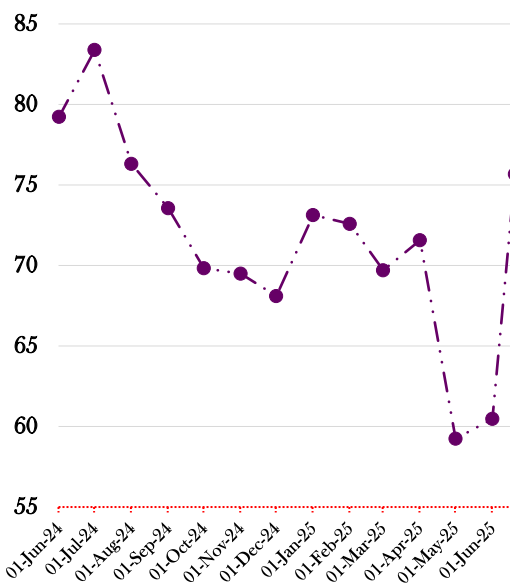
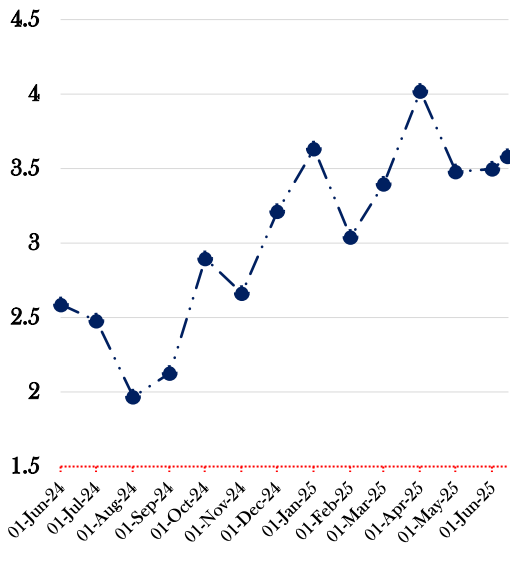
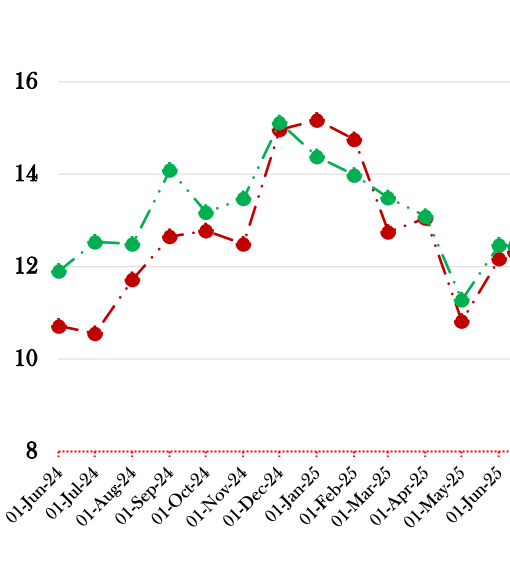
تفسیر هفت:

جستاری پیرامون ساختار کنفرسیوم هسته‌ای

نویسندگان این شماره:

محسن بهاروند مریم هاشمی نژاد، علی فریادس، و عباس ملکی

۳۱ خرداد ۱۴۰۴

Brent Crude Oil (\$/barrel)		WTI Crude Oil (\$/barrel)	
14/06/2025	20/06/2025	14/06/2025	20/06/2025
74.23	76.96	72.98	75.67
			
Henry Hub Natural Gas (\$/MMBtu)		Europe & Asia Natural Gas (\$/MMBtu)	
14/06/2025	20/06/2025	14/06/2025	20/06/2025
3.581	3.85	12.32 12.46	*** ***
			

بهای معاملات آتی نفت برنت با یک دلار و ۸۹ سنت معادل ۲.۴ درصد کاهش، به ۷۷ دلار و ۱ سنت در هر بشکه رسید. نفت برنت از ابتدای شروع حمله رژیم صهیونیستی ۸ دلار افزایش و در هفته جاری مسیحی تاکنون ۳.۸ درصد رشد قیمت داشته است. این مقدار تغییرات در قیمت نفت خام در پس از ۲۰۲۲ و شروع جنگ اوکراین بی سابقه بوده است. حمله ناگهانی و همه جانبه اسرائیل بر سرزمین ایران در روز جمعه ۲۳ خرداد ۱۴۰۴ (۱۴ ژوئن ۲۰۲۵) بدون تردید فصل جدیدی در سرنوشت ایران، خاورمیانه، و بازار جهانی انرژی است. فارغ از نتیجه این جنگ تحمیلی، ایران بدون اتخاذ تصمیم‌های بزرگ و شاید سخت، نمی‌تواند در شرایط بحرانی جامعه و پیرامون خویش به توسعه ادامه دهد. توسعه همان نام رمز این کشور است که همیشه دشمنانی بوده اند که تلاش نمایند آن را در ابتدای فرآیند خفه کنند. از سوی دیگر همزمان با مقاومت مردم ایران در برابر حملات بی امان اسرائیل از بیرون و درون کشور و علیرغم شهادت تعداد قابل توجهی از فرماندهان نظامی و امنیتی، در بخش دیپلماسی فعالیت‌ها از سر گرفته شد. عباس عراقچی وزیر امور خارجه ایران در پس از توضیح سیاست خارجی ایران در پس از تجاوز اسرائیل به نمایندگان کشورهای خارجی در تهران، در شورای حقوق بشر ملل متحد دلایل این تجاوز را بحث کرده، و سپس در جلسه مشترکی با وزیرای خارجه بریتانیا، فرانسه، آلمان، و مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا شرکت نمود. طولانی شدن جلسه و تصمیم برای ادامه این گونه جلسات نشان می‌دهد که اروپا مایل است نقش بیشتری در حل و فصل مناقشه اخیر داشته باشد. هرچند که ایران مواظب است که در دام استراتژی فریبکارانه اسرائیل در همه جنگ‌ها مبنی بر ادامه حملات نظامی همزمان با گفتگوهای دیپلماتیک از سوی اسرائیل و یا متحدانش نشود. تعداد کشته‌های فلسطینیان در روزهای اخیر در غزه و ساحل غربی رود اردن و همچنین حملات جدید اسرائیل به لبنان نشان می‌دهد که ظرفیت همزمان نسل‌کشی این رژیم تا چه اندازه بالاست. وزیر امور خارجه ایران امروز در استانبول در اجلاس وزیرای خارجه عضو سازمان کشورهای اسلامی (OIC) شرکت می‌نماید. از سوی دیگر رئیس‌جمهور آمریکا طی دو هفته آینده تصمیم خواهد گرفت آیا ایالات متحده در درگیری ایران و اسرائیل دخالت خواهد کرد یا خیر، که همین امر باعث کاهش اندک

قیمت آتی نفت شاخص برنت شد. با این حال رییس جمهور آمریکا پیش از این نیز چنین ضرب‌الاجل‌هایی تعیین کرده بود که بدون تصمیم‌گیری مشخص پایان یافته بود.

بهای معاملات نفت وست تگزاس اینترمدیت آمریکا برای تحویل در ژوئیه، با ۵۳ سنت معادل ۰.۷ درصد افزایش، به ۷۴ دلار و ۹۳ سنت در هر بشکه رسید. وست تگزاس اینترمدیت برای تحویل در اوت، ۰.۲ درصد معادل ۱۷ سنت افزایش یافت و به ۷۳ دلار و ۶۷ سنت رسید. حجم معاملات نفت خام تگزاس در تعطیلات آمریکا و پایان یافتن یک قرارداد بزرگ در گاشینگ کاهش یافت.

تنگه هرمز با عبور روزانه حدود ۲۰ میلیون بشکه نفت خام و محصولات پالایش‌شده در روز (منهای کشتی‌های تجاری)، معادل ۲۰ درصد از عرضه جهانی نفت، یکی از مهم‌ترین مسیرهای انتقال انرژی در جهان است. تهدید بستن تنگه هرمز می‌تواند با افزایش قیمت نفت به محدوده قیمتی بالای ۱۰۰ دلار باعث ایجاد تورم ۱ تا ۲ درصدی در اقتصاد کشورهای صنعتی شود. در این میان بانک‌های مرکزی ممکن است برای مقابله با تورم، نرخ بهره را افزایش دهند که رشد اقتصادی را کندتر می‌کند. این درحالی است که تا پیش از این پیش‌بینی‌ها برای رشد اقتصاد جهانی در سال ۲۰۲۵ کمتر از ۳ درصد بوده است. در سوی دیگر استفاده ایران از ابزارهای ژئوپلیتیک خود می‌تواند باعث افزایش هزینه بیمه کشتی‌ها نیز شود. عدم قطعیت‌ها به نحوی شدت گرفته است که پیش‌بینی تحلیلگران از قیمت نفت از ۱۵۰ دلار در هر بشکه تا ۴۰۰ دلار به ازای هر بشکه گسترده است. به گزارش خبرگزاری تاس، فؤاد حسین معاون نخست‌وزیر و وزیر خارجه عراق هشدار داد که تشدید بیشتر تنش‌ها در خاورمیانه بر اثر رویارویی میان ایران و اسرائیل ممکن است به جهش قیمت نفت تا سطح ۲۰۰ الی ۳۰۰ دلار در هر بشکه منجر شود. تا این لحظه صادرات نفت خام ایران به صورت عادی جریان داشته و تنگه هرمز شاهد رفت و آمد کشتی‌ها و نفتکش‌ها به و از کشورهای منطقه است.

در یک تحول دیگر وزارت نفت سوریه اعلام کرد که مقام‌های تحت رهبری کردها در شمال شرق سوریه عرضه نفت را از میدان‌های محلی به دولت مرکزی در دمشق آغاز کرده‌اند. این قرارداد شامل ارسال روزانه ۵ هزار بشکه نفت خام از میدان «رمیلان» در استان «حسکه» و دیگر میدان‌ها در استان «دیرالزور» به پالایشگاهی در حمص است. سوریه در سال ۲۰۱۰ میلادی یک

سال پیش از این که اعتراضات داخلی به یک جنگ ۱۴ ساله تبدیل شود، روزانه ۳۸۰ هزار بشکه نفت صادر می‌کرد. الکساندر نواک، معاون نخست وزیر روسیه، در یک مجمع اقتصادی در سنت پترزبورگ گفت که اوپک پلاس باید با آرامش برنامه‌های خود را اجرا کند و بازار را با پیش‌بینی‌ها نترساند. محمد بن سلمان وزیر انرژی عربستان سعودی در پاسخ به این سوال که آیا عربستان سعودی و روسیه برای جبران هرگونه کاهش عرضه نفت ایران به بازار اقدام خواهند کرد گفت که اوپک پلاس فقط به واقعیت‌ها واکنش نشان خواهد داد.

اشاره: با توجه به محدودیت‌های یکباره اعمال شده بر فضای مجازی این شماره از جهان انرژی به برخی از قیمت‌ها و داده‌ها دسترسی نداشت. امید است که این مشکل در هفته‌های بعد رفع شود.

جستاری پیرامون ساختار کنسرسیوم هسته‌ای

کنسرسیوم نوعی مشارکت است که در قالب آن بیش از یک نهاد، شرکت، دولت و غیره برای اهداف مشترکی سرمایه گذاری و کار می‌کنند. فرق کنسرسیوم با شراکت یا سرمایه گذاری مشترک در این است که طرف‌های شریک یا سرمایه گذار با پیوستن سرمایه‌های خود به یکدیگر یک تاسیس جدید درست می‌کنند. ولی در کنسرسیوم هر یک از طرفین استقلال خود را حفظ کرده و تنها در انجام کار یا سرمایه گذاری مشارکت می‌کنند.

برای تشکیل یک کنسرسیوم تهیه و امضای حد اقل سه سند لازم است که با سه سند پایه ای و عمومی دیگر که مربوط به هر بیزنس دیگری حدودا شش سند نیاز دارد.

در موضوع هسته ای در واقع این دولت‌های ایران و آمریکا نیستند که باید مستقیماً کنسرسیوم را تشکیل دهند. در نهایت چنین پروژه ای اولاً می‌تواند یک کنسرسیوم با شراکت بخش خصوصی و عمومی^۱ باشد که بخش دولتی و خصوصی در آن مشارکت داشته باشند. ثانياً چندین کشور می‌توانند توافق مربوط به کنسرسیوم را امضا کنند. برای تقریب به ذهن می‌توان توافقات را چنین مرتب نمود:

۱- یادداشت تفاهم برای تشکیل کنسرسیوم^۲: در این یادداشت تفاهم اصول تشکیل یک کنسرسیوم برای غنی سازی، یا تولیدات و مصارف دیگر صلح آمیز انرژی هسته ای حتی ساخت بیمارستان‌های هسته ای و شتاب دهنده یا حتی ساخت یک شهر هسته ای که مجموعه ای از همه اینها باشد در نظر گرفته می‌شود. ادامه آن بستگی به نظر طرفها و میزان سرمایه گذاری و جدیت آنها دارد. این سند می‌تواند توسط بسیاری از کشورها امضا شود.

^۱ Public Private Partnerships

^۲ Consortium Agreement

- ۲- در این توافقنامه که سند الزام آوری است اهداف، ساختار، تشکیلات، مکانیسم‌های حل اختلاف بین اعضا، محرمانگی اطلاعات، اعضای اصلی و غیره پیش بینی می شود. شکل این سند موافقتنامه است.
- ۳- سند سوم بحث تامین مالی، سرمایه گذاری، سهامداری، بانک، و... را روشن می کند.
- ۴- هر یک از این اسناد دارای سابقه هستند و پیچیدگی‌های خود را دارند. اما این بسیار مهم است که در چارچوب کنسرسیوم موضوع هسته‌ای و استفاده از آن را تجاری ببینیم یا سیاسی امنیتی. اگر قرار است آن را تجاری ببینیم که بیشتر به مصلحت است آنگاه نیاز به طرح تجاری، امکان سنجی، تحلیل بازار، تحلیل ریسک، و حتی ایجاد بازار و پیش بینی حاشیه سود و سایر مسائل را خواهند داشت.
- ۵- موارد فوق همه دارای پیچیدگی‌های حقوقی، تجاری، صنعتی و مهندسی است که البته بسیار جالب و هیجان انگیز و قابل اجرا است ولی بلندپروازانه است.
- ۶- اما ساختار یک کنسرسیوم برای هسته ای به اینصورت می تواند باشد که دولت‌ها توافق می کنند. هر یک از دولت‌ها بعنوان اسپانسر یا طرف‌های کنسرسیوم جایگاه حقوقی دارد. در ذیل این ساختار دو مجموعه بصورت کلی ذیل دولت‌ها قرار می گیرد. ابتدا ساختارهای حکمرانی و تصمیم گیری کنسرسیوم است که شامل شورا یا کمیته راهبری^۱ که تصمیمات مهم و راهبردی را بعهده دارد، دوم کمیته نظارت و ارزیابی است که از نظر کیفیت و پایبندی به مقررات و غیر از طرف دولت‌ها مسئولیت خواهد داشت.
- ۷- ذیل آن شرکت‌هایی از هر یک از طرف‌ها در این کنسرسیوم بعنوان سرمایه گذار، یا شرکت‌های فنی دخالت دارند و پیمانکاران و مجریان پروژه ها و در کنار آنها تامین کنندگان مالی و بانک‌ها قرار می‌گیرند. یعنی مجموعه ای از بانک‌ها و نهادهای مالی، نهادهای حکمرانی و شرکت‌های تکنولوژی و فناوری و سایر شرکت‌های پیمانکار و مجری ساختار یک کنسرسیوم هسته ای را می‌توانند تشکیل دهند. همه ساختارها، شرکت‌ها، تولیدکنندگان، و کارخانه ها لازم نیست در یک مکان و یک کشور تمرکز داشته باشند، بلکه بخش‌هایی مثل غنی سازی یا شتاب دهنده را می توان از مقر

¹ Steering Committee

کنسرسیوم جدا کرد ولی زیر نظر کمیته های حکمرانی که در بالا گفتم فعالیت خواهند کرد.

۸- اگر کنسرسیوم فقط در مورد غنی سازی باشد به طرف مقابل موضع مذاکراتی داده و به او این فرصت را می دهد که مانور بدهد و مثلا طرح کند که غنی سازی به خارج منتقل شود. ولی اگر یک کنسرسیوم در مورد کل مسئله هسته ای مانند ایجاد شتاب دهنده، تحقیق و توسعه، ساخت راکتور، و بازاریابی برای فروش باشد می تواند به کشورهای عربی این انگیزه را بدهد که بخش هایی از این شهر اتمی در کشور آنها تاسیس شده و بخش غنی سازی هم در این ایران باشد.